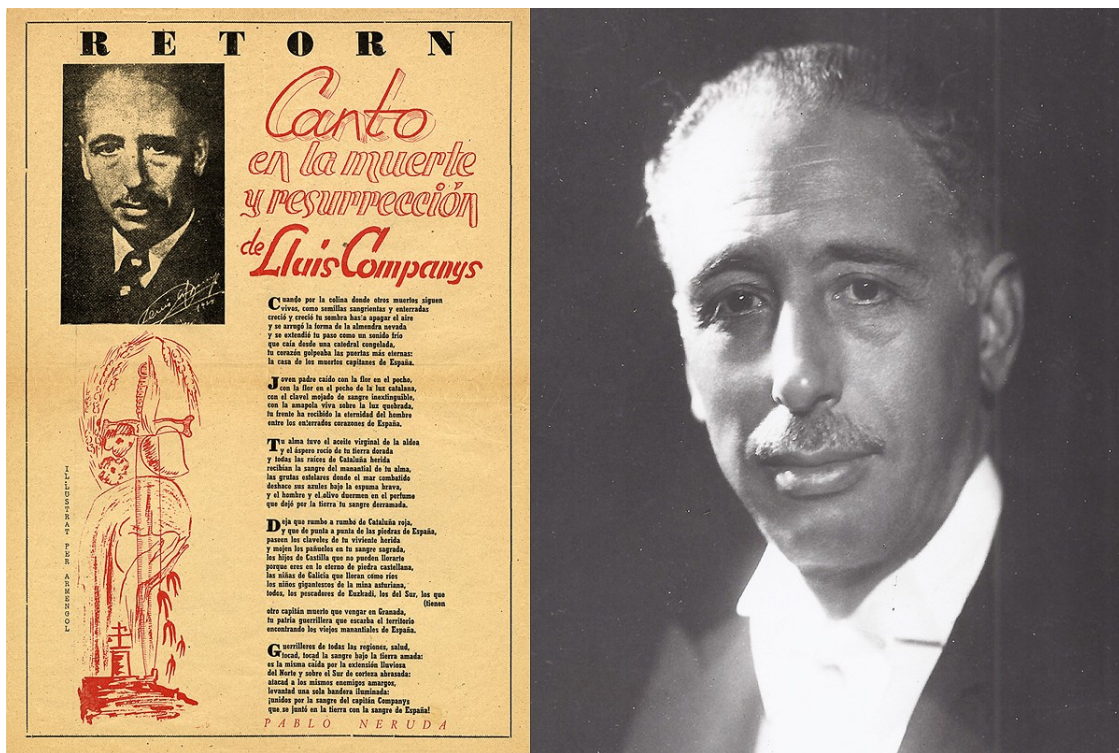

Del cant de Neruda al dolor de l'exili: així va ser l'impacte per l'afusellament de Companys

La notícia de l'execució del president va ser silenciada pels mitjans oficials espanyols i es va conèixer abans en els cercles dels exiliats que entre els catalans de l'interior

El cant poètic que Pablo Neruda va dedicar al president. A la dreta, imatge de Companys a l'exili. | CRAI Biblioteca del Pavelló de la República (Universitat de Barcelona).

"Deja que rumbo a rumbo de Cataluña roja/y que de punta a punta de las piedras de España/paseen los claveles de tu viviente herida/y mojen los pañuelos en tu sangre sagrada". El poeta xilè Pablo Neruda va escriure els anys quaranta *Cant en la mort i resurrecció de Lluís Companys*. Un exemple de l'impacte que va causar l'execució del president català arreu del món.

Amb tot, l'historiador Josep Maria Solé i Sabaté considera que "la repercussió a nivell internacional no va ser tan gran com hagués pogut ser perquè es va produir en un moment excepcional, en plena Segona Guerra Mundial i amb el conflicte ensangonant Europa. A Catalunya, es va conèixer més tard i a través del boca-orella".

L'obra *Lluís Companys. Biografia humana i política* -editada per Enciclopèdia, i dirigida per Solé i Sabaté- dona algunes dades interessants per conèixer l'impacte del crim. "En plena guerra, amb un exili català fragmentat i la dificultat de les comunicacions en aquell moment, la notícia de l'execució del president Companys va ser viscuda com un drama personal per tots i cadascun dels

expatriats", explica l'historiador.

[noticiadiari]2/209803[/noticiadiari]

A la premsa espanyola, tota sota control oficial, la notícia de l'afusellament es va ocultar. De fet, va arribar abans a cercles de l'exili que no pas als catalans de l'interior. Segons explica Solé i Sabaté, va ser un diari suec el primer a informar de la mort del president. Als arxius del Foreign Office britànic hi ha constància de la impressió que va causar el crim.

El ministre d'Exteriors, Lord Halifax, va contestar una carta de Josep Maria Batista i Roca, president del Consell Nacional Català, del 25 d'octubre, dient que havien rebut la notícia "amb profund dolor". En aquell moment, però, el Regne Unit afrontava amb dificultats l'ofensiva alemanya, que en aquell context semblava guanyadora.

Un important dirigent internacional, Jawaharlal Nehru, líder del moviment independentista de l'Índia, va expressar la seva condemna de l'afusellament amb les paraules: "La mort de Companys és un dels crims més monstruosos que registra la Humanitat". Nehru coneixia Companys. El 1938, Nehru i la seva filla, Indira Gandhi, van visitar Barcelona en el transcurs d'una gira per Europa, i van ser rebuts a l'Ajuntament i a la Generalitat. Tots dos serien, en una Índia ja independent, primers ministres.

Un cop molt fort per l'exili

Pel gruix de la Catalunya a l'exili, la mort de Companys va ser un cop molt dur que va malmetre encara més la moral dels republicans. "Les primeres notícies de l'assassinat de Lluís Companys ens produïren una tal sensació d'horror que no hi volíem donar crèdit. Ens semblava que un acte així depassava, en crueltat, tota mesura humana", es pot llegir a la Memòria del Casal Català de Xile del 1940-41. Els centres catalans a l'exterior van ser cabdals a l'hora de divulgar el crim i van enviar notes als principals mitjans. En el cas de Xile, la major part de la premsa se'n va fer ressò.

El mateix va passar a l'Argentina, on el Centre Català de Buenos Aires va acollir un acte solemne amb la participació de Manuel Serra i Moret, Alfonso Rodríguez Castelao, que va parlar en nom de la comunitat gallega, Ramon M. de Aldasoro, en nom dels bascos a l'exili, i Àngel Ossorio y Gallardo, en nom dels republicans espanyols. També a l'Uruguai es van fer actes d'homenatge i a Montevideo es va inaugurar una font i una plaça dedicades a Companys.

?[noticiadiari]2/209611[/noticiadiari]

No tot van ser elogis encesos dins del camp de l'exili. Joan Puig i Ferrater, que fou delegat de la Generalitat a França, va mantenir la seva visió negativa sobre la figura de Companys. Com també es va manifestar un judici molt crític per part de les JSUC (Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya) de Mèxic, que van escriure que "Companys no és solament una víctima més del franquisme, ha estat víctima dels seus propis errors polítics, de les seves vacil·lacions i capitulacions (...) ha confiat que l'imperialisme francès alliberaria a Catalunya, ell va enarborar la bandera anticomunista i antisoviètica".

En els rengles de la dreta catalana, l'opinió sobre Companys sempre va ser negativa. Francesc Cambó és molt dur en el seu judici sobre Companys a les seves Memòries. Curiosament, però, es va alçar una veu elogiosa des de la Lliga, la de Joan Antoni de Güell i López, últim alcalde de Barcelona durant la monarquia. Al seu dietari va deixar escrit: "Companys presidí i governà Catalunya en les hores més tristes i amargues de la seva història. Déu i la Història jutjaran la seva vida. Nosaltres, els catalans, no oblidarem mai la seva mort".

??[noticiadiari]2/209866[/noticiadiari]

??[noticiadiari]2/209815[/noticiadiari]